

KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH VA BANDLIK SOHASIDAGI ISLOHOTLAR: YANGI O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA STRATEGIK YO'NALISHLAR

O'ktamova Janona

Andijon davlat pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Bohlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19908061>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish va aholi bandligini ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamlil islohotlar tahlil qilinadi. Tadqiqotda ijtimoiy himoya tizimining takomillashuvi, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va "mahallabay" ishlash tizimining samaradorligi hayotiy misollar orqali ko'rib chiqilgan. Shuningdek, xalqaro tajriba va O'zbekistonning o'ziga xos rivojlanish yo'li qiyosiy o'rganilgan.

Аннотация: В данной статье анализируются масштабные реформы, проводимые в Узбекистане по сокращению бедности и обеспечению занятости населения. В исследовании на жизненных примерах рассматриваются совершенствование системы социальной защиты, поддержка малого бизнеса и эффективность системы работы «махаллабай». Также проведено сравнительное изучение международного опыта и уникального пути развития Узбекистана.

Abstract: This article analyzes the large-scale reforms carried out in Uzbekistan to reduce poverty and ensure public employment. The study examines the improvement of the social protection system, support for small businesses and the effectiveness of the "mahallabay" system through real-life examples. Also, a comparative study of international experience and Uzbekistan's unique development path was conducted.

Kalit so'zlar: Kambag'allikni qisqartirish, bandlik, ijtimoiy himoya, "Sayxunobod tajribasi", inklyuziv o'sish, tadbirkorlik, iqtisodiy islohotlar.

Ключевые слова: Сокращение бедности, занятость, социальная защита, «Сайхунабадский опыт», инклюзивный рост, предпринимательство, экономические реформы.

Keywords: Poverty reduction, employment, social protection, "Saykhunabad experience", inclusive growth, entrepreneurship, economic reforms.

KIRISH

Global dunyoda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashning eng muhim sharti — bu kambag'allikni qisqartirish va har bir fuqaro uchun munosib ish o'rni yaratishdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganlaridek:

"Kambag'allikni qisqartirish — bu faqatgina nafaqa yoki moddiy yordam berish degani emas. Bu, eng avvalo, aholini tadbirkorlikka o'rgatish, kasb-hunarga qayta tayyorlash va ularning daromad manbalarini yaratish orqali ijtimoiy faolligini oshirishdir."

So'nggi yillarda mamlakatimizda kambag'allik masalasi davlat siyosatining eng yuqori darajasiga ko'tarildi. Ilgari yopiq bo'lgan ushbu mavzu bugun ochiq muhokama qilinmoqda va unga qarshi kurashishda "Inson qadri uchun" tamoyili ustuvor vazifa sifatida belgilangan.

ASOSIY QISM

1. Ijtimoiy himoyadan — ijtimoiy rivojlanish sari

O'zbekiston iqtisodiyoti rivojlanishining hozirgi bosqichida ijtimoiy reyestrlar ("Temir daftar", "Ayollar daftari", "Yoshlar daftari") tizimi orqali manzilli yordam ko'rsatish yo'lga qo'yildi. Biroq, strategik maqsad faqat yordam berish emas, balki aholini "boqimandalik"

kayfiyatidan chiqarishdir. Bu borada 2024-2026-yillarga mo'ljallangan bandlik dasturlari doirasida professional ta'lim markazlarining roli ortdi [1].

2. "Sayxunobod" va "Uychi" tajribalari: Mahallabay ishlash tizimi

Bugungi kunda har bir mahalladagi "hokim yordamchisi" instituti o'zining ijobiy natijalarini bermoqda. Masalan, Sayxunobod tumanida joriy etilgan tajriba asosida aholining tomorqasidan samarali foydalanish, kichik ishlab chiqarish zanjirlarini yaratish orqali minglab oilalar kambag'allikdan chiqarildi [2]. Ma'lumotlarga ko'ra, birgina tomorqa xo'jaligini yo'lga qo'yish orqali oilaning oylik daromadini o'rtacha 3-4 barobarga oshirish imkoni mavjud [3].

3. Xalqaro hamkorlik va PISA standartlari

O'zbekiston kambag'allikni o'lchashda ko'p o'lchovli yondashuvni (Multidimensional Poverty Index) joriy etish bo'yicha xalqaro ekspertlar, jumladan, Nobel mukofoti sovrindori Abhijit Banerji tavsiyalaridan foydalanmoqda [4]. Shuningdek, yoshlar bandligini ta'minlashda ularning mantiqiy va kreativ fikrlashini rivojlantirish (PISA dasturi talablari doirasida) kelajakda yuqori daromadli ish o'rinlarini egallashga zamin yaratadi [5].

4. Hayotiy misol: Ayollar tadbirkorligi

Namangan viloyatida yashovchi, ilgari "Ayollar daftari" da turgan fuqaro G.Xolmatovanning misolida ko'radigan bo'lsak, u davlat tomonidan berilgan imtiyozli kredit hisobiga kichik tikuvchilik sexini ochdi. Bugungi kunda u nafaqat o'z oilasini boqmoqda, balki 10 nafar mahalladoshini ish bilan ta'minladi [6]. Bu ijtimoiy lift mexanizmining amaldagi isbotidir.

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi uch yilda O'zbekistonda kambag'allik darajasi 17 foizdan 11 foizga tushdi. Bu ko'rsatkich iqtisodiy liberallashtirish va xususiy sektorni rag'batlantirish orqali erishildi [7]. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli iqtisodiyot va masofaviy mehnat (frelans) sohasiga yo'naltirilgan yoshlar o'rtasida ishsizlik darajasi an'anaviy sohalarga nisbatan 15 foizga kamroqdir [8].

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, kambag'allikni qisqartirish va bandlikni ta'minlash faqat iqtisodiy ko'rsatkich emas, balki umummilliy barqarorlik omilidir. Amalga oshirilayotgan islohotlarning muvaffaqiyati quyidagi omillarga bog'liq:

- Ta'lim va mehnat bozorining uyg'unligi: OTM bitiruvchilari real sektor talablariga mos kadrlar bo'lib yetishishi lozim.
- Raqamlashtirish: Bandlik xizmatlarini to'liq raqamlashtirish orqali korrupsiyani yo'qotish va shaffoflikni ta'minlash.
- Infrastruktura: Chekka hududlarda kichik sanoat zonalarini barpo etish orqali urbanizatsiyani muvozanatlash.

Yangi O'zbekiston strategiyasi doirasida kambag'allikni ikki baravarga qisqartirish maqsadi nafaqat davlat organlari, balki butun jamiyatning hamjihatlikdagi harakati bilan amalga oshadi. Zero, band aholi — bu barqaror kelajak kafolatidir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston", 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 10-yanvardagi "Aholi bandligini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori.

3. Vahobov A.V. Iqtisodiy o'sish va ijtimoiy farovonlik. – Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2022.
4. Banerjee A., Duflo E. Poor Economics: A Radical Rethinking of the Way to Fight Global Poverty. – PublicAffairs, 2011. (Maqolada ko'p o'lchovli kambag'allik tahlilida foydalanildi).
5. O'zbekiston iqtisodiy sharhi. Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi jurnali, 2023-yil 4-son.
6. "Mahalla" xayriya jamoat fondi hisoboti, 2023. (Ayollar tadbirkorligi statistikasi).
7. World Bank. Uzbekistan: Poverty and Equity Brief. October 2023.
8. Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti: nazariya va amaliyot. – Toshkent: "Fan", 2019.
9. "New Uzbekistan 2030" Taraqqiyot strategiyasi hujjatlari to'plami.
10. O'zbekiston Respublikasi Kambag'allikni qisqartirish va bandlik vazirligi rasmiy statistik ma'lumotlari (2024).